

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Titvlvs XXV. De Exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

T I T U L U S · XXV.
DE EXCEPTIONIBVS.

§. I.

Quid sit exceptio, & quomodo dividatur? & de opposita ei replicatione.

EXceptio strictè dicta accipitur pro defensione Reo competente, per quam excluditur actio, quæ de iure Actoris competat. Variè hæc dividuntur, ita ut aliæ dicantur exceptiones dilatoriz, & temporales, quæ suspendunt tantum, & differunt ad certum tempus actionem & intentionem Actoris; Aliæ sint peremptoriz, & perpetuæ, quæ tollunt omnino ius agentis, & perimunt actionem. Dilatoriz exceptiones iterum subdividuntur in fori declinatorias ob incompetentiam v.g. Iudicis, aut quoddam suspectus sit, aut quoddam officio Iudicis fungi non possit, &c. quæ ab initio litis statim proponi debent, ne videantur consentire in Iudicem. Aliæ sunt, quæ respiciunt personam litigantis, & opponuntur ad eum ab agendo repellendum; vel ad repellendum procuratorem: aliæ sunt, quæ respiciunt causam, uti est exceptio libelli inepti, litis pendenti.

Secundò dividuntur exceptiones, quoddam aliæ sint personales, quæ personam sequuntur, eamque egrediuntur, & ad hæredes non transeunt, & plerumque Rei talis conventi exceptionem competentiz habent. Reales aliæ quæ

rei coherent, eamque sequuntur, & consequenter ad hæredes transeunt, & est exceptio rei iudicatæ &c. Aliæ sunt mixtæ quasi, certo quidem personam generi competentes, ratione tamen materiz, uti est exceptio Senatus Consulti Velleiani, quibus succumbunt mulieribus, si per suam fidei iussione lædantur: exceptio operarum communi Patronos libertis concessa, ad eas operas obligantes, quæ concessæ libertatis causa sunt impositæ: Exceptio Senatus Consulti Macedoniani, quæ filiofamilias sine consensu Parentis mutuum accipienti competit, & exceptio de qua restitutionis in integrum.

Tertiò dividuntur exceptiones, quæ sint Civiles à iure Civili introductæ, verò sint Prætoriz, à Prætoris introductæ, ex æquitate quadam naturali de quibus Civilistæ. Exceptioni opponitur replicatio, per quam Actor excipit exceptionem Rei, & est quasi exceptionis exceptio; huic autem replicationi obiici potest à Reo duplicatio, à Actore triplicatio & à Reo quadruplicatio, & sic deinceps, ita tamen ut à Iudice ne nimium extendatur iudicium litigationibus, ex officio possit modum præfigi.

§(o)§

§. II.

An, & qualiter licitum sit, excommunicato excipere in iudicio, vel appellare, vel aliâ defensione uti?

Non tantum excipere potest in iudicio excommunicatus, sed omni aliâ defensione etiam appellationis uti potest. Prout colligitur ex c. *Cum inter 5. h. t.* Quamvis enim agere ipsi in iudicio, aut reconvenire Actorem, non permittatur, voluntariè provocando ad Judicem, quæ tamen necessaria illi sunt ad defensionem media (prout plura refert hoc §. *Auct. Meth.*) (Ius naturæ non permittit illi auferri; quin ipsam appellationem etiam prosequi potest, etiam si ut sic sit actor principalis. Prout summitur ex c. *Significaverunt 11. h. t.* Quia utitur defensionis jure. Plura de his, quæ vix ad hunc Titulum pertinent, circa appellationem excommunicati, aut rescripti ab excommunicato impetrati valorem, vide hoc §. apud *Auct. Meth.*

§. III.

Quando, & quomodo Exceptio excommunicationis opponi possit, vel debeat, & quando exceptiones contra testes proponenda sint?

Exceptio excommunicationis quamvis inter dilatorias numeretur, antelitis contestationem ordinariè opponendas, potest tamen ea in qualibet parte iudicii, etiam post conclusionem in causa, usque ad sententiam definitivam, si ea scienter etiam ab initio omissa fuit, opponi. Nequis cum animæ suæ periculo excommunicato communicare cogatur,

& ut magis censura Ecclesiastica timeatur. Quamvis enim ad legitimas expensas excommunicato faciendas condemnari possit, qui sciens exceptionem hanc omisit, & frustra laboribus & sumptibus fatigavit actorem excommunicatum. Prout statutum habetur in c. *Exceptionem 12. h. t. & in c. Pia 1. eodem in 6.* Quod si tamen aliquis exceptionem excommunicationis alicui obijciat, ut ipsum ab agendo repellat, debet speciem illius (utrum sit major vel minor excommunicatio) & nomen excommunicatoris proprium, & appellativum (vel saltem nomen dignitatis) exprimere (ut sciatur delegatus, an ordinarius Iudex hic sit) & intra octo proximos dies, ab objecta excommunicatione, hanc probare aperitissimis documentis, (per testes scilicet vel instrumenta) prout statuitur in c. *c. x. §. Si quis. h. t. in 6.* admittendus iterum intra tale tempus, si primâ vice in probatione defecerit, non tamen tertio volens excipere, quia præsumitur, postquam bis jam defecit in probatione, malitiosè, & tantum ad subterfugiendam sententiam hoc agere, nisi nova excommunicatio post duas primas probationes interveniat.

Contra personas testium exceptiones obijci, & probari debent, ante latam sententiam (antequam in causa conclusum sit) definitivam c. *Denique 1. h. t.* In ordinariè fieri debent hæ exceptiones ante publicatas attestaciones, nisi non tam contra personam testis, quam contra dictum illius opponatur, aut sententia non transeat in rem iudicatam, quia in his casibus semper locus est opponendi, ad impediendam saltem excommunicatio.

tionem juxta *L. Purè 5. ff. De dol. & met. except.*

§. IV.

An, & qualiter Iudex certum terminum statuere possit, intra quem exceptiones dilatoriae vel etiam peremptoriae proponi debeant?

Potest Iudex partibus litigantibus terminum statuere, intra quem omnes suas dilatorias exceptiones proponere debent, ita ut si post terminum talem finitum opponere aliquas velint, non audiantur; nisi prius protestatae fuissent partes (non tantum generali clausula: *salvis aliis exceptionibus*: sed in specie, & quidem in scripto exprimendo eas, quas velint postea probare) aut exceptio aliqua de novo emerget parti competens, vel nisi is qui opponere vult, juramento asserat, se post lapsum terminum ad notitiam illius primum pervenisse. Prout statuitur in *c. Pastoralis 4. h. 1.* (ad decidendas scilicet, & abbreviandas lites, sine singulari tamen partium praejudicio) aut si intra terminum assignatum probare exceptionem talem non poterit, possit tamen postea (paria enim sunt non competere exceptionem, & eam probari non posse;) aut exceptio sit de incompetencia Judicis, in quem pars consentire non possit (quia est exceptio nullitatis, quae semper opponi potest) aut sit exceptio litis finitae, ad peremptoriè infringenda merita causa; vel sint exceptiones contrariae à reo propositae, quae cum simul probari non possunt, potest reus ab una probanda transire ad aliam, vel denique sit exceptio excommunicationis, juxta

Clement. Excommunicationis, nisi h. l. Etiam si specificè ad proponendam etiam exceptionem excommunicationis intra tempus praefixum Iudex statuerit (quod beneficium à jure concessum, non potest auferre Iudex) & si quis etiam juraverit se non oppositurum hanc excommunicationis exceptionem; cum talis exceptio non tam in favorem partis, quam obolum publicum concedatur, & ob periculum animae.

De peremptoriis tamen exceptionibus utrum à Judice certus etiam terminus praefigi possit, quo elapso, non amplius audiantur, dubitant AA. non nisi quòd possit, quàm quomodo possit. Quae in re distinguendum videtur, ita ut si ante terminum talibus peremptoriis exceptionibus praefixerit, vel cum causae cognitione, vel sine ea: si prius contigit, non potest reus, post elapsum terminum, peremptorias tales exceptiones proponere. *argu. L. 2. ff. de re Judicat.* Si postea contigit, potest reus etiam post terminum à Judice positum elapsum peremptorias exceptiones opponere, cum non possit sine justa causa, & consequenter non sine causae cognitione hoc jure proponendi exceptiones peremptorias privari.

§. V.

An, & qualiter alia nonnullae exceptiones opponi possint, vel non possint?

Plura habens beneficia, si exceptio contra alium de pluritate beneficiorum, non est admittendus, juxta *c. Cuius Ecclesiae 3. h. 1.* Quia non debet quis in alijs reprobare, quod in seipso appro-

bat; & hinc probabile est loqui hoc Capitulum de beneficiis compatilibus.

In favorem & defensionem suæ Ecclesiæ potest quis opponere exceptionem excommunicationis, perjurii, vel aliam legitimam exceptionem, absque eo, ut vicissim ipsi per modum replicationis similis exceptio opponi possit *c. Dilecti 8. h. 1.* Sicuti enim exceptio, quæ non repellit intentionem actoris, pro nulla habetur, ita etiam replicatio pro nulla habenda est, quæ non excludit exceptionem, prout fit in casu nostræ assertionis, in bonum Ecclesiæ, ne indignus ad eam promoveatur.

Exceptio rei judicatæ non competit Reo absoluto per sententiam Iudicis, eò quòd rem non amplius possideat; etiam si postea iterum possidere incipiat. *c. Adversario 13. h. 1.* Neque enim ad rei illius restitutionem tum condemnari, aut absolvi ab ea potuit, quando rem talem non amplius possidebat, nisi dolo malo possidere desierit (quo in casu saltem ad restitutionem rei condemnari potuit) aut pretium pro re possessa vendita accipit, quod in locum rei venditæ succedit.

Exceptio rei judicatæ per Iudicem Ecclesiasticum potest opponi, etiam coram Iudice seculari in causa mixti fori, & ex converso, *c. Cum quidam 2. h. 1. in 6.* Quia sententia lata per legitimum Iudicem jus tribuit parti contra quemvis Iudicem alium, nisi ageretur in causa appellationis, aut esset sententia à seculari Iudice lata cum periculo animæ.

In casu, quo quis declinatoriam v. g. exceptionem contra Iudicem opponit, quæ tamen non admittitur, potest qui-

dem ad superiorem Iudicem appellare, & hujus erit, de exceptione hac judicare, non tamen de causa principali. *c. Olim 7. h. 1.* Debet enim Iudex appellationis de eo tantum cognoscere, super quo fuit appellatum.

In casu, quo per exceptionem suspensionis ab officio, & beneficio, contra quam replicatur de nullitate illius, retardetur ordinatio, seu provisio Ecclesiæ, debet absolutio à Superiore fieri saltem ad cautelam; prout sumitur ex *c. Apostolica 9. h. 1.* cum non debeat obesse Ecclesiæ mora in rebus spiritualibus, stante tali dubio.

§. VI.

An excipiens confiteri videatur de iure adversarii: Et an quis in iudicio pluribus, utque contrariis exceptionibus uti possit?

Communis Regule juris est *63. in 6.* Quòd is, qui exceptionem objicit, non videatur de intentione adversarii confiteri; ad primam ergo quæstionem responsio negativa est, quæ etiam habetur in *c. Cum venerabilis 6. h. 1.* De quo enim pars excipiens in iudicio post litem contestatam omnino contendere vult, hoc utique non censetur confiteri; si tamen ipse reus fateatur v. g. debitum, exceptionem tamen annectat, de solutione facta, hac & in similibus exceptionibus, nisi probaverit reus, habebitur pro confesso, & condemnabitur.

Ad secundam quæstionem respondeo, quòd possit reus in iudicio non unam tantum, sed pluribus etiam uti exceptionibus, vel simul eas proponendo, vel successivè etiam contrariis (saltem disjunctivè

jun&ivè, & sub conditione, ne utrumque verum esse, asserere videatur) ita ut si in probatione una deficiat, ad alteram transire possit, nisi ita directè sibi invi-

cem adversarentur exceptiones tales, ut quod ponitur in una, nec conditionaliter poni possit in altera, quin convincatur eas ponens de mendacio.

TITVLVS XXVI. DE PRÆSCRIPTIONIBUS.

SECTIO I.

*De prescriptione in genere,
& personis prescribentibus,
ac rebus, qua prescribi
possunt.*

§. I.

*Quid sit prescriptio, & an, ac
quomodo ab usucapione distinguatur,
& ob quas causas sit à jure
introducenda?*

PRÆscriptio rectè definitur, esse exceptio (peremptoria scilicet) ex tempore, & modo legibus definito substantiam capiens. Usucapio verò apud Iurisconsultum L. 3. ff. De usurpat. & usucap. dicitur esse adjectio (sive acquisitio domini, ut Glossa loquitur) per continuationem possessionis (habite cum bona fide, ac iusto titulo, ut iterum Glossa dicit) & temporis lege definiti; ita ut præscriptio ab usucapione juxta has definitiones differat, tanquam effectus à sua causa; quæ enim per usucapionem, tanquam viam ad præscriptionem nobis adjiciuntur, pro illis tanquam Domini excipere contra adversarios titulo præscriptionis possumus;

& quamvis aliqui velint, præscriptionem ab usucapione distingui in eo, quòd hæc sit mobilium, illa immobilium, dicitur tamen hæc distinctio nullum in jure fundamentum habere, cum ad res etiam immobiles Insti. De usucap. & prescrip. usucapio referatur, res tamen momenti non est, ut pro ea militum cogitetur, cum hodie pro synonymis accipiantur usucapio, & præscriptio.

Introducenda autem est à jure Civili præscriptio, seu usucapio, & à jure Canonico propter bonum publicam communi approbata fuit, ne diu & sæpe incertæ quarundam rerum dominia incerta fluctuarent, & ut litibus sæpe diu duraturis finis imponatur, ac hominum ad sua, & res suas in judicio defendenda ignavia excitaretur, ob periculum attendendæ per præscriptionem rei suæ, si repeterentur tam in judicio negligenter. Et hoc non tantum in foro externo, sed in foro etiam interno, & conscientie vim suam habet præscriptio, ita, ut qui præscriptio postmodum non teneatur, ad rem illam restituendam, si resciret, alienam esse fuisse, cum per usucapionem legitimam rei illius Dominus factus sit, utroque jure approbante, quamvis nulla culpa vel negligentia prioris Domini interveniat.